

Engelsmanplaat en Rif, Monitor Natuur en Recreatie 2016

Verslag Wadwachten

Piet Veel eindredactie
Telgroep Engelsmanplaat
Voor Staatsbosbeheer en SOVON Vogelonderzoek Nederland

Colofon

Engelsmanplaat en Rif, monitor Natuur en Recreatie 2016

Eindredactie en vormgeving verslag: Piet Veel,

Telgroep Engelsmanplaat voor Staatsbosbeheer Ameland en SOVON Vogelonderzoek Nederland

Februari 2017, Haarlem

Omslagfoto: Nieuw bewakershuis “de Kalkman”, realisatie voor Staatsbosbeheer Nico Hoebe,

Foto Hans den Hartog.

De analyse van de gegevens en het schrijven van de diverse paragrafen is gedaan door:

Broedvogels: Harry Smit

HVP-tellingen: Wout Bakker

Overige vogelwaarnemingen: Wout Bakker

Zeehonden: Anneke Bouman

Overige fauna: Piet Veel

Monitoring menselijke activiteiten: Ron Mes

Incidenten: Ron Mes

Coördinatie Telgroep zomer: Rob Strietman

Coördinatie Telgroep winter: Harry Smit

Coördinatie monitoring: Ron Mes

Tekstredactie TekstspEllen.nl

e-mail: vogelwachter.engelsmanplaat@gmail.com

Whatsapp: Telgroep Engelsmanplaat

URL: <http://rg0.home.xs4all.nl>

[Facebook: Engelsmanplaat](#)

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Samenvatting	5
Aanbevelingen	7
<i>Duidelijkheid over hoogwatervluchtplaatsen</i>	7
<i>Surfers</i>	
<i>Zeehonden op West-Rif</i>	
Het seizoen 2016	8
<i>Inleiding</i>	8
<i>Dankwoord</i>	8
Vogels: het broedseizoen 2015	9
<i>Inleiding</i>	9
<i>Rodelijst soorten</i>	9
<i>Beschrijving per soort</i>	9
<i>Broedvogelstand op het Rif 2011 – 2016</i>	10
Vogels: HVP-tellingen zomerseizoen 2015	12
Vogels: overige waarnemingen	14
Waarnemingen overige organismen	14
Zeehonden Engelsmanplaat en Rif	15
Monitoring van menselijke activiteiten	16
Literatuur	22
Lijst van bijlagen:	23
<i>Rooster wadwachten in 2016</i>	24
<i>Menselijke activiteiten in 2016</i>	25
<i>HVP-tellingen zomerseizoen 2016</i>	26
<i>Overige waarnemingen vogels</i>	32
<i>Waarnemingen overige organismen EMP 2016</i>	36

Voorwoord

Zoals u gewend bent is er wederom een prachtig monitoringsverslag 2016 van de Telgroep Engelsmanplaat in elkaar gezet. De resultaten van de vele monitoringsuren zijn hierin verwerkt. We kunnen wel stellen dat 2016 de boeken in zal gaan als een bijzonder jaar. Het jaar waarin de oude nostalgische Wadwachtershut vervangen werd door een modern en goed ingerichte nieuwe Wadwachtpost 'de Kalkman'. Maar het is ook het jaar met een record aantal broedparen dwergsterns op het Rif, maar liefst 123.

De bouw van de Wadwachtpost werd mede gefinancierd door het project 'Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen'. Een project waarbij geleiding van recreanten, gastheerschap, maar ook monitoring in en op de Waddenzee een hoofdrol speelt. Engelsmanplaat heeft een enorme aantrekkingskracht op recreanten en daardoor ontstaat er spanningsveld tussen natuurbescherming en -beleving. Het is juist zo mooi dat de post een rol speelt in dit spanningsveld. Met behulp van de vele vrijwilligers, die in de maanden april tot en met september dagelijks aanwezig zijn op de post, wordt er goede voorlichting gegeven, waarom we juist zo zuinig moeten zijn op dit mooie Werelderfgoed gebied. Monitoring van recreatie en de activiteiten van de vele vogels horen daar ook bij.

Het plaatsen en afbreken ging niet over een nacht ijs. In eerste instantie werd gedacht dat het oude huisje kon blijven staan en dus ook in functie kon blijven, totdat de bouw van de nieuwe Wadwachtpost gerealiseerd was. Echter het aan- en afvoeren van de materialen bleek een flinke kostenpost en er werd voor gekozen om de aan- en afvoer zoveel mogelijk te combineren met als gevolg dat de jarenlange monitoringsreeks een aantal weken werd onderbroken. Op 12 september werd de nieuwe Wadwachtpost Engelsmanplaat omgedoopt tot Wadwachtpost 'de Kalkman'. Op feestelijke wijze werd door Fred Wouters, directeur van Vogelbescherming Nederland, de naam onthuld.

De post heeft weer een prominente plek ingenomen op de plaat waar Staatsbosbeheer zeker trots op is. Het Werelderfgoed, de Waddenzee, verdient bescherming. Om dat voor elkaar te krijgen zijn we zoals alle jaren afhankelijk van de inzet van de Waddenunit 'de Krukel'. Mede door de goede samenwerking tussen de Waddenunit, vrijwilligers en Staatsbosbeheer worden het gastheerschap en monitoring gewaarborgd. We hopen nog jaren die samenwerking vol te houden, zodat ook de nieuwe post weer een bijdrage zal leveren aan de geschiedenis maar bovenal aan de toekomst van de bescherming van het unieke gebied de Waddenzee.

Marjan Veenendaal
Teamleider Staatsbosbeheer Ameland.

Samenvatting

Het jaar 2016 was opnieuw een goed jaar voor de broedvogels. De belangrijkste broedvogels in het gebied zijn drie soorten sterns: Noordse Stern (157 broedgevallen), Visdief (300) en Dwergstern (123). Sinds het ontstaan van de kolonie op het Rif is het totaal aantal broedparen nog niet zo hoog geweest. Vooral het aantal broedparen Dwergsterns was in 2016 hoog en vormde daarmee een van de grootste kolonies in Nederland. Gemiddeld broeden jaarlijks 800 – 900 paar in ons land.

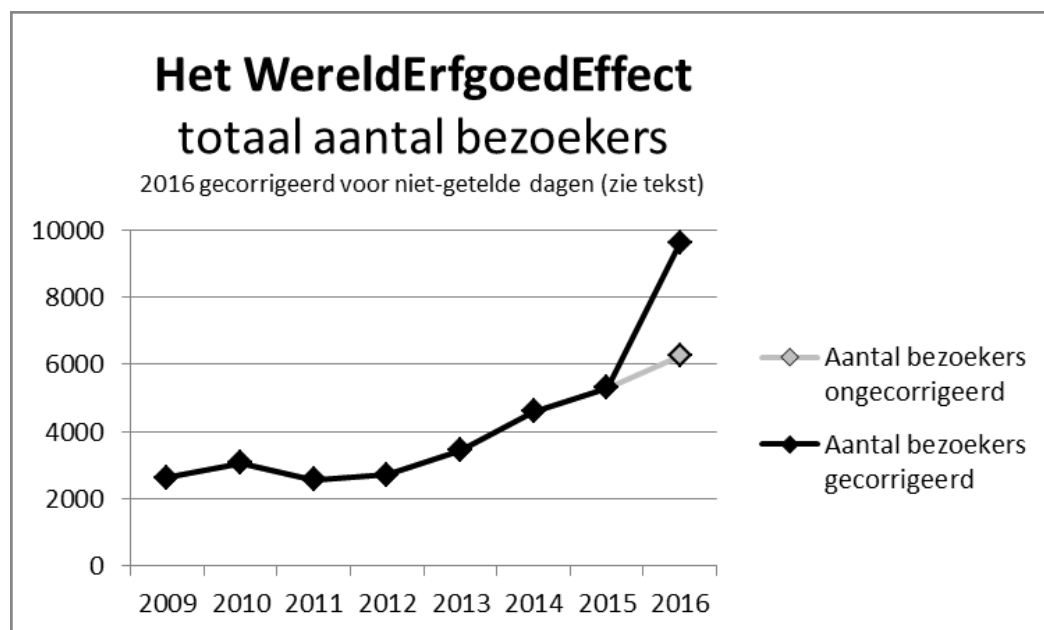
De kolonie strekte zich dit jaar uit over bijna het hele Rif, met uitzondering van de westpunt.

Daarnaast werden broedgevallen vastgesteld van Strandplevier (1), Scholekster (9) en Zilvermeeuw (1).

Ook als hoogwatervluchtplaats werden Engelsmanplaat en Rif weer druk bezocht door grote aantallen vogels. Het maximum van ruim 80.000 ex. werd geteld op 1 september 2016. Vooral voor Kanoetstrandloper, Bonte Strandloper, Rosse Grutto en Wulp is deze HVP van belang.

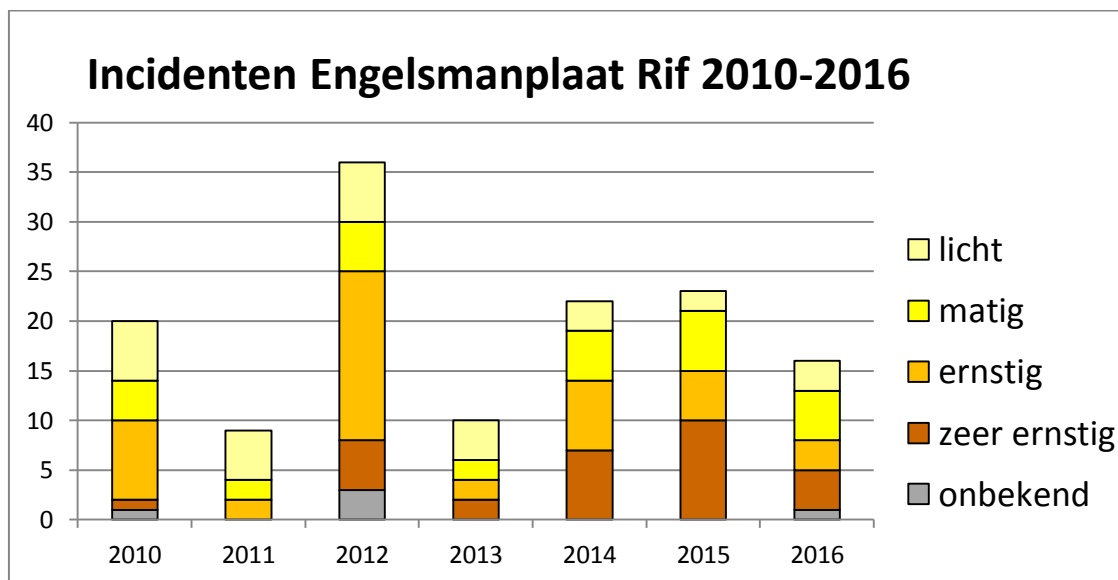
Er is voor wat betreft de niet-broedvogels speciaal gelet op de Reuzenster. Hoewel in de avond wel een aantal is waargenomen (min. 3 ex.) is er – zo er al geslapen is – geen sprake geweest van een slaapplek van de omvang als in 2014.

Het aantal zeehonden nabij de Engelsmanplaat neemt gestaag toe. Het maximumaantal van 960 ex. werd geteld op 5 mei (2014: 730 ex.). Dat betekent dat zo'n 12% van de Nederlandse populatie in de Waddenzee (in 2016 ca 8160 ex.) zich in ons onderzoeksgebied bevond.

Het in 2014 geopperde “Werelderfgoed-effect” (meer bezoekers door de golf aan werelderfgoedpubliciteit) zet door. In 2016 was de registratieperiode onderbroken, maar door extrapolatie kan een totaal aantal bezoekers worden geconstrueerd van ca 9600, bijna een verdubbeling t.o.v. 2015 (ruim 5000 bezoekers).

Ondanks de forse toename van bezoekers is in het aantal incidenten geen duidelijke trend te signaleren. Wel is er sprake van een verschuiving van veroorzakers. In 2015 waren de surfers (wind + kite) niet zozeer talrijk als wel extreem verstorend aanwezig. In 2016 werden de meeste verstoringen veroorzaakt door enkele motor- en zeiljachten.

Aanbevelingen

Duidelijkheid over hoogwatervluchtplaatsen

Schep meer duidelijkheid over HVP's. Wáár liggen ze? Maak een HVP-kaart voor de Waddenzee waar alle hoge platen die als HVP fungeren, op staan vermeld. Verspreid en ontsluit die kaart. Maak de regelgeving rond HVP's expliciet duidelijk. Verstoring van HVP's treedt op 3 uur voor tot 3 uur na HW, dus alleen toegang rond laagwater.

In de nieuwe folder die nu vervaardigd gaat worden, moet het kaartje daarin duidelijker worden uitgevoerd. Verder moet gezorgd worden voor een goede verspreiding (havenmeesters, jachthavens en dergelijke). Dit is temeer belangrijk, omdat in 2016 de meeste verstoringen voor rekening kwamen van de recreatievaart.

Wadloopverordening en een nieuwe recreatievorm: wadfietsen

Een nieuwe vorm van recreatie heeft zich op Engelsmanplaat aangediend: wadfietsen met fietsen met extreem brede banden (zie foto). Deze vorm van recreatie schijnt nu onder een gewone wadloopvergunning te vallen. Wadfietsen levert meer verstoring op dan wadlopen door de snelheid van bewegen en de veel grote afstand die op het wad wordt afgelegd (verstoord areaal). Ruwe indicatie; een factor 10 méér verstoring. Aanbevolen wordt om te overwegen deze vorm van recreatie in de wadloopverordening uit te sluiten.

Kansen voor de strandplevier op Rif, vroeger broedseizoen

De gunstige ontwikkelingen rond het Rif bieden goede broedmogelijkheden voor sterns (zie de dwergsterns in 2016) maar ook voor de strandplevier. De strandplevier is een zeer schaarse broedvogel in het wadengebied. De strandplevier broedt (net als de kluut) vroeger in het seizoen dan de sterns. Gezien de grote gevoeligheid van deze soort voor verstoring en zijn status "bedreigd" is het wenselijk om de wadwachtperiode al in de laatste week van april te starten.

Uitwaaieren wadlopers

In de winter van 2016/2017 is geconstateerd dat incidenteel groepen wadlopers / wadloopgidsen niet bijeen bleven maar vanaf een rondvaartschip breed uitwaaierden over Rif, Engelsmanplaat en wad. Daarbij werden overwinterende eidereenden van hun winterverblijf verjaagd (al dan niet tijdelijk). Uitzwermen en verstoring van groepen vogels is volgens de wadloopvergunning niet toegestaan (Gedragscodes punt 2 en 9). Wadlooporganisaties zouden (op zijn minst) gewezen kunnen worden op de consequenties van uitzwermen.

Het seizoen 2016

Inleiding

Ook in 2016 verzorgde de Telgroep Engelsmanplaat weer met veel plezier de bemanning (m/v) van de observatiehut op de Engelsmanplaat en verzorgden de leden van de Telgroep de monitoring van mens en natuur. Zij zijn vogelwachter / wadwacht / gastheer namens Staatsbosbeheer.

De monitoring wordt uitgevoerd door een groep van vrijwilligers. Van de vrijwilligers wordt verwacht dat zij als gastheer optreden voor de honderden bezoekers van dit natuurgebied en goede voorlichting kunnen geven over alle ins en outs van dit gebied. De monitoring omvat tellingen tijdens hoogwater van tienduizenden wadvogels, de broedkolonie van sterns op het Rif, recreatiejachten, wadlopers en andere activiteiten. Door het geven van voorlichting bevorderen de wadwachten verantwoord gedrag van bezoekers en gebruikers. Slechts incidenteel is het nodig dat de wadwachten optreden als de ogen en oren van de handhaving. Ook verlenen zij hulp in noodgevallen.

De situatie was in 2016 in zoverre afwijkend van voorgaande jaren dat in dit jaar de verhuizing van de oude observatiehut naar een nieuw eigentijds onderkomen plaatsvond. De bouwwerkzaamheden maakten het enkele weken niet mogelijk om de bovengenoemde taken uit te voeren. Daarentegen staat er nu een prachtig huis dat de komende jaren ongetwijfeld goed dienst zal doen.

Dankwoord

De coördinatie van de wadwachten bij Staatsbosbeheer Ameland was in de goede handen van Marjan Veenendaal. De regelmatige ravitaillering met mensen, water en gas en de juridische bijscholing werden weer goed verzorgd door de bemanning van de MS Krukel, de Waddenunit van het Ministerie van Economische Zaken: Arjen Dijkstra, Bert Meerstra en Chris Feenstra. Verder past een woord van dank voor de rugdekking die zij met hun handhavingstaak bieden. Voor de begeleiding van de wadloper-wadwachters gaat onze dank uit naar de Kustwacht Schiermonnikoog, het wakend (Schiermonnik)oog. Voor de registratie van HVP-tellingen en losse waarnemingen is dankbaar gebruikgemaakt van SOVON en waarneming.nl.

Vogels: het broedseizoen 2016

Inleiding

Het jaar 2016 was opnieuw een goed jaar voor de broedvogels. De belangrijkste broedvogels in het gebied zijn 3 soorten sterns, Noordse Stern, Visdief en Dwergstern. De kolonie bevindt zich op het Rif en strekte zich dit jaar uit over bijna het hele gebied, met uitzondering van de westpunt. De sterns broedden zowel op losse lage duintjes als de wat hogere “duincomplexen” aan de oostkant, waarvan sommige 1 meter hoog t.o.v. de directe omgeving.

De gehanteerde methodiek is volgens Van Dijk, A.J. & Boele A. 2011. Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek, Sovon Vogelonderzoek Nederland.

De nestentelling van de sterns op het Rif vond in 2016 plaats op 27 mei. Grote overstromingen zijn er in 2016 niet geweest, waardoor er redelijk veel jongen uitgevlogen zijn. Exacte aantallen uitgevlogen jongen worden niet bijgehouden, omdat dit in een gebied als Engelsmanplaat/Rif zeer lastig is. In de loop van juli 2016 werd door de sterns aan een tweede broedsel begonnen, maar kwantitatieve data zijn er niet. Deze tweede broedsels zijn niet succesvol geweest; nesten en jonge pulli zijn bij een overstroming weggespoeld (med. Bert Meerstra). De Engelsmanplaat zelf wordt al sinds vele jaren niet meer door sterns als broedgebied gebruikt. Alleen een paartje Scholeksters houdt het op de plaat stug vol.

Rodelijst soorten

Van de 6 gevonden soorten zijn er 3 die op de rode lijst voorkomen. De laatste rode lijst dateert van 2004. **Visdief** staat beschreven als kwetsbare soort (KW). Ook de **Dwergstern** is een kwetsbare soort (Hustings F., et al. 2004). **De Strandplevier** valt onder de bedreigde soorten (BE).

Beschrijving per soort

Visdief (300 paar, hoogste broedcode 15)

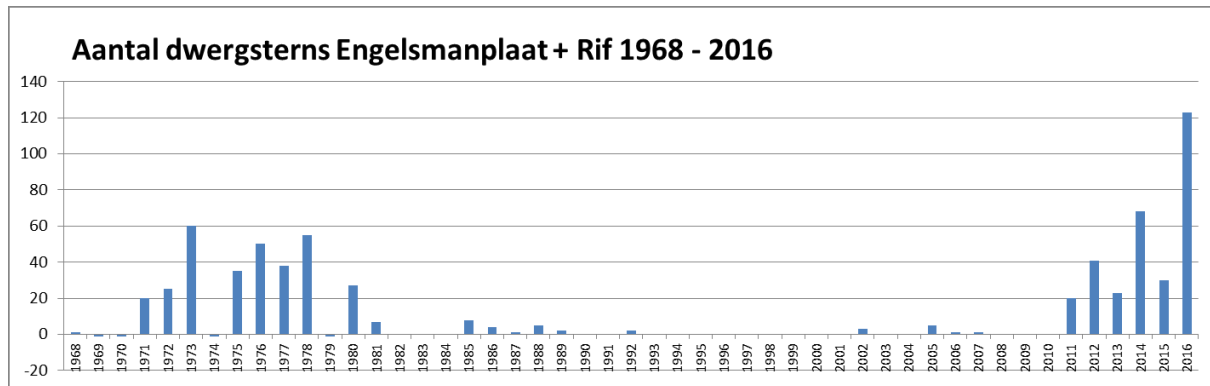
Zoals gebruikelijk was de Visdief de meest talrijke sternensoort op het Rif. Het geschatte aantal paren van 300 is gebaseerd op een verhouding Visdief/Noordse Stern van 65/35 %. De aantallen Visdieven op het Rif liggen vanaf 2014 tussen de 260 en 300 paar.

Noordse Stern (157 paar, hoogste broedcode 15)

Met 157 paar was het aantal Noordse Sterns 10 % lager dan in 2015 maar twee keer zo hoog als in 2014. Grote kolonies als op het Rif zijn zeer schaars in Nederland. Ten tijde van het onderzoek ten behoeve van de Vogelatlas (2013-2015) waren in slechts vijf 5x5 km-hokken meer dan 100 paar broedende Noordse Sterns, alle gelegen in de Waddenzee.

Dwergstern (123 paar, hoogste broedcode 15)

De aantallen Dwergsterns waren een *all time* record. Sinds 1968 zijn niet zulke hoge aantallen broedende Dwergsterns aangetroffen. Kolonies met meer dan 100 paar Dwergsterns zijn zeer schaars in Nederland. Ten tijde van het onderzoek ten behoeve van de Vogelatlas (2013-2015) waren er in Nederland slechts drie 5x5 km-hokken met meer dan 100 paar broedende Dwergsterns.

Scholekster (Rif: 6 paar; E'plaat 1 paar; hoogste broedcode 15)

De aantallen Scholeksters op het Rif liggen de laatste 20 jaar tussen de 3 en 8 paar. De 6 paar van 2016 ligt zodoende rond het gemiddelde van die periode. Op de Engelsmanplaat broedt sinds 2000 0-1 paar. Het broedsucces van dit paar is altijd laag, meestal spoelt het nest weg of verdrinken de pulli.

Strandplevier (1 paar, hoogste broedcode 12)

Sinds 2015 zijn er weer Strandplevieren op het Rif te vinden. Meestal gaat het om 1 paar, in 2015 broedden er 2 paar. In 2016 is er ook weer een broedpaar vastgesteld. Strandplevieren zijn tegenwoordig zeer schaarse broedvogels in de Waddenzee. In 2014 ging het in de Waddenzee om slechts 13 paar.

Zilvermeeuw (1 paar, hoogste broedcode 15)

Een nieuwkomer op het Rif was dit jaar de Zilvermeeuw, waarvan een nest werd gevonden. Zilvermeeuwen en kolonies van sterns gaan niet altijd goed samen. Individuele Zilvermeeuwen kunnen zich specialiseren in het prederen van nesten en kuikens van sterns. Op het Rif is dit in 2016 niet waargenomen. Of het paar succesvol is geweest is niet bekend.

Broedvogelstand op het Rif 2011 – 2016

In de periode 1998 tot 2004 zijn er broedvogels aanwezig geweest op voornamelijk het Rif. Tussen 2004 en 2010 zijn er wel sterns aanwezig geweest, ook alarmerend. Vanaf 2011 is er weer kolonievorming en worden er nesten gevonden. De periode is te kort om er verder iets over te zeggen.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Eidereend			1	1		
Scholekster		4	4	4	9	6
Strandplevier		1	-	1	2	1
Noordse Stern	23	67	70	68	174	157
Visdief	23	22	3	272	262	300
Dwergstern	23	41	32	65	30	123
Zilvermeeuw						1

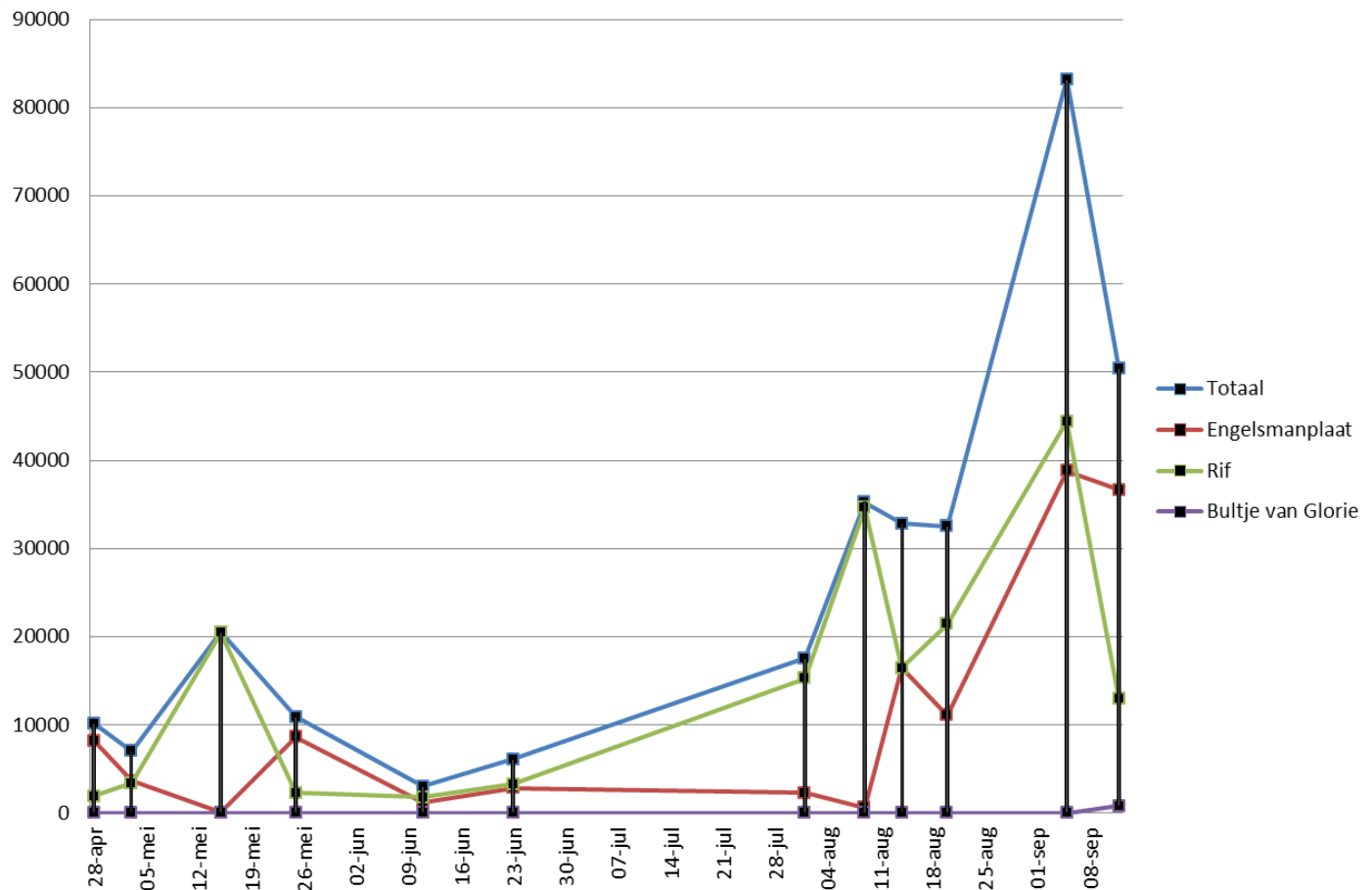

Grote stern met zwaardschede.

Foto Ger Molenaar

Vogels: HVP-tellingen zomerseizoen 2015

Wederom is er door het seizoen heen regelmatig geteld en zijn de aantallen te vergelijken met tellingen van vorige jaren. Helaas zijn er geen tellingen in de maand juli, doordat er in die periode werd verhuisd van de oude naar de nieuwe Wadwachtpost. In figuur 1 is de seizoentrend van het totaal aantal vogels en het aantal vogels per HVP-gebied weergegeven. Een klein, maar duidelijk waarneembare piek in het totale aantal wadvogels in april/mei valt op. Deze toename wordt gevolgd door een veel rustigere periode, met een minimum aantal van een kleine 3000 vogels begin juni. De meeste wadvogels zijn dan doorgetrokken naar de broedgebieden in het hoge Noorden. De aantallen beginnen weer sterk toe te nemen in augustus, waarbij een maximum wordt bereikt rond eind augustus/begin september. Begin september worden in totaal meer dan 80.000 vogels geteld! Deze aantallen komen overeen met de tellingen van afgelopen jaren; de plek van de nieuw Wadwachtpost lijkt hier dus weinig invloed op te hebben.

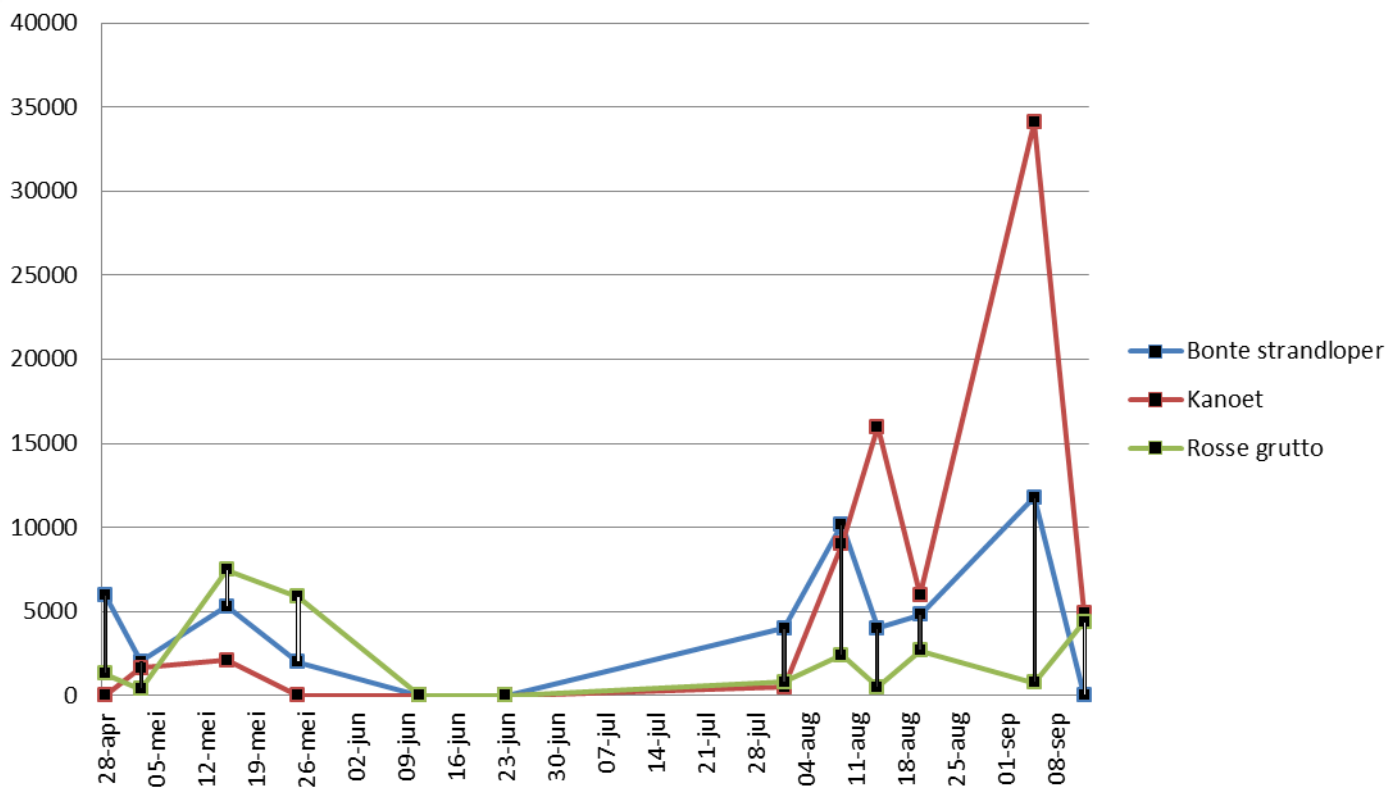

Figuur 1: Totaal aantal vogels op HVP-gebieden door seizoen

Er werden slechts op één dag in het seizoen vogels waargenomen tijdens hoogwater op 't Bultje van Glorie. Het Bultje is vanaf de nieuwe Wadwachtpost minder goed waarneembaar, wat waarschijnlijk een van de redenen is. Daarnaast stroomt 't Bultje

van Glorie bij de meeste hoogwaters volledig onder en zijn alleen nog wat staarten en koppen van zeehonden waar te nemen.

De trend in figuur 1 is nog duidelijker waarneembaar voor de bekende treksoorten, zoals de Bonte Strandloper, Kanoet en Rosse Grutto, zie figuur 2. In de periode april/mei is een eerste piek zichtbaar. Deze soorten worden echter in de maand juni helemaal niet waargenomen. Hun aantallen nemen dan in augustus sterk toe tot een maximum van meer dan 30.000 exemplaren in het geval van de Kanoeten. Vanaf september beginnen deze hoge aantallen weer af te nemen. Vorig jaar was deze trend zeer vergelijkbaar, al werden de hoogste aantallen zo'n twee weken eerder in het seizoen geteld en waren de meeste vogels ongeveer twee weken eerder weg (rond half augustus).

Figuur 2: Totaal aantal drie soorten steltlopers op HVP door het seizoen

Vogels: overige waarnemingen

De waarnemingen van de niet-broedvogels zijn opgenomen in bijlage 5. Vermeldenswaard is het overzomeren van een paartje Slechtvalken op de Engelsmanplaat en omgeving en de Lepelaars die regelmatig in een klein aantal op het wad foerageren.

In augustus werden weer enkele Reuzensterns waargenomen, maar van een slaappleats van enige omvang zoals in 2014 lijkt in 2016 geen sprake te zijn geweest.

Waarnemingen overige organismen

De zeehonden worden in het hoofdstuk hierna behandeld. In bijlage 6 zijn waarnemingen van een aantal andere organismen, voor het merendeel insecten, weergegeven.

Rosse Grutto

Foto Ger Molenaar

Zeehonden Engelsmanplaat en Rif

In het bewakingsseizoen worden de zeehonden geteld zoals deze vanaf het huisje te zien zijn op de omringende platen. Het is te ver om onderscheid te kunnen maken tussen de Gewone Zeehond en de Grijs Zeehond. Deze laatste wordt regelmatig in het gebied gezien, daarbij gaat het om enkele.

Alle tellingen die gedaan zijn, zijn opgenomen in onderstaande tabel. Er wordt soms 1 x en soms enkele malen per week geteld, afhankelijk van het zicht.

Op 5 mei is voor dit seizoen het maximum van 960 geteld, ruim 12 % van de populatie in het Nederlandse waddengebied (in 2015 ca. 7500 ex.). De grootste aantallen liggen op de platen tussen de Engelsmanplaat en Ameland, in het Pinkegat, met een goede tweede plaats voor de westkant van het Rif. Vanaf augustus worden ook zeehonden geteld in de Zoutkamperlaag, mogelijk een gevolg van de locatie en hoogte van het nieuwe huis.

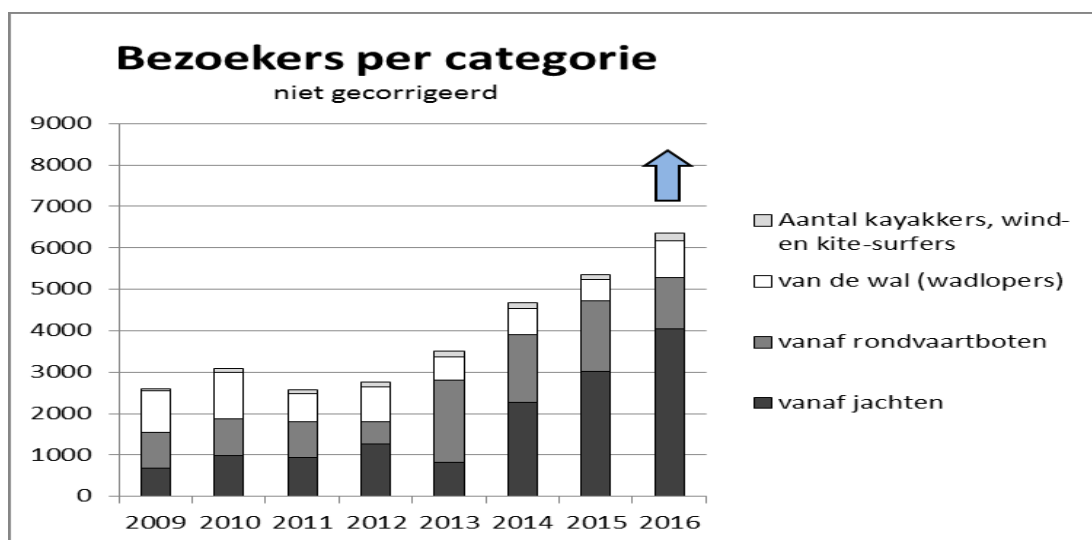
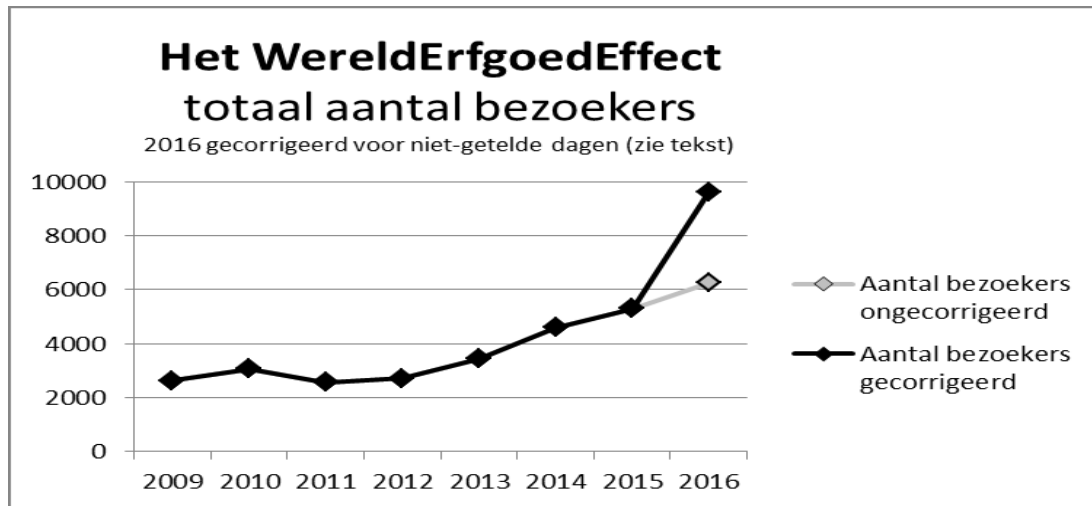
Door de onderbreking in het seizoen zijn er geen tellingen tussen 25 juni en 15 augustus.

Datum	tijd	LW	Bultje + Zuidplaatje	Rif-west	Hiezel	Overig	Deelgebied	Totaal
24 april	20:00	18:56	337					337
1 mei	13:40	11:16	613					613
3 mei	15:50	13:55	601					601
4 mei	14:30	15:06	675					675
4 mei	15:30	15:06	795	17				812
5 mei	12:00	16:10	379					379
5 mei	15:00	16:10	960					960
5 mei	18:00	16:10	850					850
7 mei	15:00	18:01	390					390
10 mei	16:45	20:19	410					410
11 mei	17:30	20:59	440	18				458
15 mei	13:45	11:46	218					218
16 mei	14:00	12:55	502			45	Overzijde Holwerderbalg	547
18 mei	16:47	15:15	582	12				594
21 mei	17:00	17:26	470					470
24 mei	16:30				1			1
1 juni	14:30	13:26	375	30				405
9 juni	21:15	20:20	328	65				393
16 juni	17:00	14:26	280	130				410
19 juni	13:45	16:55	278	90				368
25 juni	09:45	08:15	262	55	1			318
15 aug	15:00	15:00	384			55	Plaat Z van Bultje	439
29 aug	10:00	14:56	325	9		29	Zoutkamperlaag	363
30 aug	13:00	16:07	408	1		25	Zoutkamperlaag	434
2 sept	15:00	18:30	365			0		365
6 sept	09:33	08:06	679			34	Zoutkamperlaag	713

Monitoring van menselijke activiteiten

Een gebroken telreeks én een nieuw record

Door de bouw van de nieuwe wadpost en de sloop van de oude vogelwachtershut midden in het vaarseizoen waren er niet continu wadwachters aanwezig. In de wachtperiode 22 april t/m 1 september 2016 (totaal 132 dagen) werd er slechts 86 dagen gemonitord; dat is zo'n 65% van het recreatieseizoen. Een vergelijking met voorgaande jaren is daardoor lastig. Het is opvallend dat er in deze veel kortere periode toch weer méér bezoekers zijn geregistreerd (6246). Het werkelijke aantal bezoekers (correctie 65% geteld) zal in de orde van 9600 gelegen hebben. Bijna een verdubbeling ten opzichte van één jaar eerder, een nieuw record. Van 2012 tot heden is er sprake van een sterke groei (ongeveer 400%). In 2014 werd dit bestempeld als "Het Wereld Erfgoed Effect". De groei van het aantal bezoekers wordt - tegen de verwachting in - vooral veroorzaakt, doordat er meer jachten voor anker zijn gegaan.

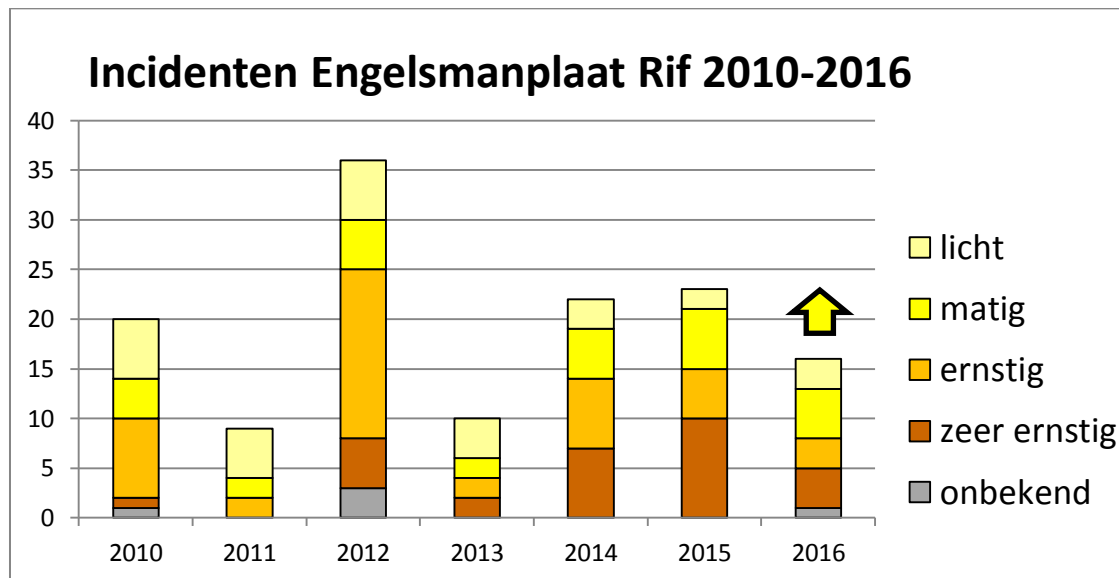

Incidenten in 2016

De belangrijkste verstoringsbron werd in 2016 gevormd door enkele motor- en zeiljachten (8x). Het aantal incidenten lijkt door de jaren heen min of meer stabiel te blijven (10 à 23, met een max. van 35 in 2012). Zie verder bijlage 6.

Slechtvalk

Foto Ger Molenaar

Foto-impressie van de overgang van de oude naar het nieuwe behuizing

Op 26 juni ligt het ponton klaar waarop het oude huisje wordt afgevoerd.

De laatste verhuisdozen staan klaar, 26-06-2016,

foto's Piet Veel

De fundering, gebouwd door Oostenhof Holman.

In de loop van juli werd het huisje – aan de wal gebouwd door Bouwbedrijf Jelle Bruinsma - geplaatst. Foto's Hans den Hartog

Vanaf 28 juli was “de Kalkman” klaar voor gebruik. Ontwerp door Nico Hoebe.
Foto's Hans den Hartog

Literatuur

broedvogels:

Van Dijk A.J. 1993.

Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek. SOVON, Beek-Ubbergen.

Hustings F., Borggreve C., van Turnhout C. & Thissen J. 2004. Basisrapport voor de Rode Lijst Vogels volgens Nederlandse en IUCN-criteria. SOVON-onderzoeksrapport 2004/13. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

Handbook of the Birds of Europe, The Middle East and North Africa.

SOVON

Databases BMP en kolonievogels.

Staatsbosbeheer

Verslagen vogelwachters, diverse jaren.

Website Telgroep Engelsmanplaat, monitoring pagina

<http://rg0.home.xs4all.nl/Engelsmanplaat/webpaginas/Monitoring.html>

Foto Hans den Hartog

Lijst van bijlagen:

Bijlage 1 Rooster vogelwachters/wadwachters 2016

Bijlage 2 Menselijke activiteiten

Bijlage 3 HVP-tellingen zomerseizoen 2016

Bijlage 4 Overige vogelwaarnemingen Engelsmanplaat en Rif

Bijlage 5 Waarnemingen overige fauna

Bijlage 6 Overzicht incidenten

Kanoetstrandloper

Foto Ger Molenaar

Rooster wadwachten in 2016

Wegens de bouwwerkzaamheden voor het nieuwe onderkomen is de bewaking onderbroken van 26 juni t/m 28 juli.

Van	Tot	Vogelwachters 2016
22-Apr	29-Apr	Nanda Lauriks en Reinier Schretlen
29-Apr	6-Mei	Jeroen van Wetten en Karl Philips
6-Mei	13-Mei	Anneke Looyenstein en Niko Hoebe
13-Mei	20-Mei	Rene Vos en Elske Sjollema
20-Mei	27-Mei	Theo Baas en Yet Baas
27-Mei	3-Jun	Fred Koster en Andries Veenstra
3-Jun	10-Jun	Gerjan Zwaan en Denise Zwaan
10-Jun	17-Jun	Arie Baas en Bob Giskes
17-Jun	24-Jun	Anneke Bouman en Dries Olsthoorn
24-Jun	1-Jul	Piet Veel en Marianne Narold <i>(na 2 dagen afgebroken wegens ...)</i>
1-Jul	8-Jul	<i>bouwwerkzaamheden</i>
8-Jul	15-Jul	<i>bouwwerkzaamheden</i>
15-Jul	22-Jul	<i>bouwwerkzaamheden</i>
22-Jul	29-Jul	<i>bouwwerkzaamheden</i>
29-Jul	5-Aug	Theo Bakker en Mar Neeft
5-Aug	12-Aug	Wout Bakker en Rinske Koster; (Ron Winder)
12-Aug	19-Aug	Harry Smit en Truce van der Pal
19-Aug	26-Aug	Frank Koster en Mirjam Veeken
26-Aug	2-Sep	Ger Molenaar en Ofra Carmi
2-Sep	8-Sep	Frans de Buijzer en Sara Licher
8-Sep	15-Sep	Edwin Post en Rob Strietman

Bijlage 2

Menselijke activiteiten in 2016

Jachten, Rondvaarten, wadlopers, vliegtuig, wadwachten	2016
<i>AANTALLEN per monitoringsetmalen (n)</i>	86
Recreatieschepen verblijvend (alle typen*)	
Recreatieschepen dat rond Engelmanplaat / Rif droogviel (excl kayak, surfers, RIBs)	508
Kayakkers	154
Windsurfers + kitesurfers	20
RIB's passerend en/of met bezoekers aan wal	78
Mensen dat vanaf eigen motor/zeiljacht E'plaat / Rif betreedt	4052
Daarbij meegenomen honden	18
Daarvan loslopend	12
Keren dat personen (of schepen) in gesloten gebied komt (incl hvp)	62
Rondvaartboten / robbentochten	
Rondvaartboten	84
Bezoekers aangevoerd per rondvaartboot	1222
Wadlopers	
Wadlopers lopend van de wal (excl. wadwachten)	898
Vliegtuigen, helicopters, straaljagers, overig vliegend	
Vliegtuigen, heli's, straaljagers, overig passerend	273
Dat daarbij vogels "verstoot" (naar interpretatie van wadwacht)	6
Dat daarbij zeehonden "verstoot" (naar interpretatie van wadwacht)	0
Zeehonden	
Aantal keren dat personen het gesloten zeehondengebied betreden/aanleggen/droogvallen	10
Eventuele beroepsvaartuigen (bv kokkelvissers)	
Kokkelvissers (de schepen)	32
Overige schepen beroeps	190
Wadwachten zelf	
Aantal keren ronde over E'plaat lopend (LW; excl. nabijheid huisje)	134
Aantal keren ronde (deel van) Rif (verkenning broedvogels)	77
Aantal keren ronde overig gebied	14
Rondvaarten met rubberboot	4
Wadlopende wadwachten van/naar de wal	36

HVP-tellingen zomerseizoen 2016

Alle gebieden (WG2310 + WG2320 + WG2330)

	Teldatum	28- apr	03- mei	15- mei	25- mei	11- jun	23- jun	01- aug	09-aug	14- aug	20- aug	05-sep	12-sep
Vogelsoort	Euring- code												
fuut	90	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
aalscholver	720	13	1	24	57	15	22	50	90	6	81	111	43
lepelaar	1440	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
knobbelzwaan	1520	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
canadese gans (gr)	1661	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
brandgans	1670	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
rotgans	1680	0	27	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6
bergeend	1730	0	6	0	1	4	0	0	0	0	131	110	200
smient	1790	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
wintertaling	1840	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
wilde eend	1860	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
eidereend	2060	255	206	436	730	1230	850	850	700	160	146	139	140
zwarte zeeëend	2130	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
middelste zaagbek	2210	0	2	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0
slechtvalk	3200	1	2	0	2	0	0	0	0	0	2	3	2
scholekster	4500	1400	581	0	310	464	350	1620	1400	280	4400	3460	3750
kluut	4560	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
bontbekplevier	4700	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	54	8725
zilverplevier	4860	540	316	1510	850	0	0	10	150	300	190	4955	3800
kanoet	4960	0	1660	2100	0	0	0	500	9000	16000	6000	34100	4900
drieteenstrandloper	4970	0	568	3600	800	2	0	300	300	500	380	1730	2300
kleine strandloper	5010	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
krombekstrandloper	5090	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
bonte strandloper	5120	6000	2030	5300	2000	0	15	4000	10200	4000	4800	11800	0
rosse grutto	5340	1300	410	7500	5900	0	0	800	2400	500	2700	790	4400
regenwulp	5380	3	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0
wulp	5410	280	644	1	0	51	1550	1700	3700	2500	3300	6910	3400
zwarte ruiter	5450	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
tureluur	5460	0	0	1	0	0	0	0	0	2	5	0	3
groenpootruiter	5480	0	85	3	0	0	2	120	100	300	86	5	40
steenloper	5610	0	0	0	0	0	0	0	0	2	3	59	5
dwergmeeuw	5780	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
kokmeeuw	5820	0	0	0	0	200	1250	4000	3400	5000	5500	7010	3900
stormmeeuw	5900	0	220	0	0	40	1600	1850	2100	3000	4100	11520	5800

kleine mantelmeeuw	5910	0	4	0	15	78	83	462	215	10	0	329	14
zilvermeeuw	5920	346	53	51	175	900	350	1300	1010	200	410	0	1300
grote mantelmeeuw	6000	4	0	0	8	25	1	0	1	2	147	82	36
meeuw spec(vermijden)	6049	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6500
reuzenster	6060	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
grote stern	6110	0	0	0	55	0	0	0	200	0	40	4	1100
visdief	6150	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
noordse stern	6160	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
visdief /noordse stern	6169	0	214	0	0	0	0	0	200	40	64	0	0
dwergstern	6240	0	0	0	0	0	0	0	70	40	15	57	0
zwarte stern	6270	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
brilduiker		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
kleine jager		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
blauwe reiger		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal		10142	7032	20526	10906	3009	6073	17562	35236	32844	32503	83228	50365

Engelsmanplaat WG2310

	Teldatum	28-apr	03- mei	15- mei	25- mei	11- jun	23- jun	01- aug	09- aug	14- aug	20- aug	05- sep	12- sep
Vogelsoort	Euring- code												
fuut	90												
aalscholver	720	2		6	17	7	2	20	25	3	35	60	41
lepelaar	1440		3										1
knobbelzwaan	1520												
canadese gans (gr)	1661												
brandgans	1670												
rotgans	1680												6
bergeend	1730		2		1	2					31	110	200
smient	1790												
wintertaling	1840												
wilde eend	1860												
eidereend	2060	40	56	46	130	300	300	250	100	80	8	31	10
zwarte zeeëend	2130												
middelste zaagbek	2210												
slechtvalk	3200	1	1								2	2	2
scholekster	4500		1			4		20		140	0	310	2300
kluut	4560												

bontbekplevier	4700										3	12	8500
zilverplevier	4860	540	292		850					150	0	455	3100
kanoet	4960		160		ng					8000	2000	18100	4600
drieteenstrandloper	4970		38		800	2				250	180	280	800
kleine strandloper	5010												
krombekstrandloper	5090												
bonte strandloper	5120	6000	1900		800		15			2000	2800	10300	
rosse grutto	5340	1300	410		5900					250	900	590	4100
regenwulp	5380	3								1			
wulp	5410	180	380			8	600			1250	0	600	3200
zwarte ruiter	5450												
tureluur	5460									1	5		3
groenpootruiter	5480		85				2	20		150	66	5	40
steenloper	5610									1	3	4	5
dwergmeeuw	5780												
kokmeeuw	5820					200	1250	1500	400	2500	3000	2360	1900
stormmeeuw	5900		220			40	500	350	100	1500	2000	5600	2300
kleine mantelmeeuw	5910		1			8	3	2	5	5		4	4
zilvermeeuw	5920	150	9		140	650	150	150	10	100	10		800
grote mantelmeeuw	6000					5				1	8		14
meeuw spec(vermijden)	6049												4700
reuzenster	6060												
grote stern	6110										0		
visdief	6150												
noordse stern	6160												
visdief /noordse stern	6169		64							20	0		
dwergstern	6240									20	15		
zwarte stern	6270												
brilduiker											0		0
kleine jager													
blauwe reiger													
Totaal		8216	3622	52	8638	1226	2822	2312	640	16422	11066	38823	36626

Rif WG2320

	Teldatum	28- apr	03- mei	15- mei	25- mei	11- jun	23- jun	01- aug	09- aug	14- aug	20- aug	05- sep	12- sep
Vogelsoort	Euring- code												
fuut	90												
aalscholver	720	11	1	18	40	8	20	30	65	3	46	51	2
lepelaar	1440												
knobbelzwaan	1520												
canadese gans (gr)	1661												
brandgans	1670												
rotgans	1680		27										
bergeend	1730		4			2					100		
smient	1790												
wintertaling	1840												
wilde eend	1860												
eidereend	2060	215	150	390	600	930	550	600	600	80	138	108	130
zwarte zeeëend	2130												
middelste zaagbek	2210		2		3								
slechtvalk	3200		1		2							1	
scholekster	4500	1400	580		310	460	350	1600	1400	140	4400	3150	1450
kluut	4560												
bontbekplevier	4700										0	42	225
zilverplevier	4860		24	1510				10	150	150	190	4500	700
kanoet	4960		1500	2100				500	9000	8000	4000	16000	300
drieteenstrandloper	4970		530	3600				300	300	250	200	1450	1500
kleine strandloper	5010												
krombekstrandloper	5090												
bonte strandloper	5120		130	5300	1200			4000	10200	2000	2000	1500	
rosse grutto	5340			7500				800	2400	250	1800	200	300
regenwulp	5380									1			
wulp	5410	100	264	1		43	950	1700	3700	1250	3300	6310	200
zwarte ruiter	5450												
tureluur	5460			1						1			
groenpootruiter	5480			3				100	100	150	20		
steenloper	5610									1		55	
dwergmeeuw	5780												
kokmeeuw	5820							2500	3000	2500	2500	4650	2000
stormmeeuw	5900						1100	1500	2000	1500	2100	5920	3500
kleine mantelmeeuw	5910		3		15	70	80	460	210	5		325	10
zilvermeeuw	5920	196	44	51	35	250	200	1150	1000	100	400		500
grote mantelmeeuw	6000	4			8	20	1		1	1	139	82	22
meeuw spec(vermijden)	6049												1000

reuzensterne	6060												
grote sterne	6110				55				200		40	4	1100
visdief	6150												
noordse sterne	6160												
visdief / noordse sterne	6169		150						200	20	64		
dwergsterne	6240								70	20	0	57	
zwarte sterne	6270												
brilduiker											0		0
kleine jager													
blauwe reiger													
Totaal		1926	3410	20474	2268	1783	3251	15250	34596	16422	21437	44405	12939

Bultje van Glorie WG2330

	Teldatum	28- apr	03- mei	15- mei	25- mei	11- jun	23- jun	01- aug	09- aug	14- aug	20- aug	05- sep	12- sep
Vogelsoort	Euring- code												
fuut	90												
aalscholver	720												
lepelaar	1440												
knobbelzwaan	1520												
canadese gans (gr)	1661												
brandgans	1670												
rotgans	1680												
bergeend	1730												
smient	1790												
wintertaling	1840												
wilde eend	1860												
eidereend	2060												
zwarte zeeëend	2130												
middelste zaagbek	2210												
slechtvalk	3200												
scholekster	4500												
kluut	4560												
bontbekplevier	4700												
zilverplevier	4860												
kanoet	4960												
drieteenstrandloper	4970												
kleine strandloper	5010												
krombekstrandloper	5090												

bonte strandloper	5120													
rosse grutto	5340													
regenwulp	5380													
wulp	5410													
zwarte ruiter	5450													
tureluur	5460													
groenpootruiter	5480													
steenloper	5610													
dwergmeeuw	5780													
kokmeeuw	5820													
stormmeeuw	5900													
kleine mantelmeeuw	5910													
zilvermeeuw	5920													
grote mantelmeeuw	6000													
meeuw spec(vermijden)	6049													800
reuzenster	6060													
grote stern	6110													
visdief	6150													
noordse stern	6160													
visdief / noordse stern	6169													
dwergstern	6240													
zwarte stern	6270													
brilduiker														
kleine jager														
blauwe reiger														
Totaal		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	800

Bijlage 4

Overige waarnemingen vogels

Alle waarnemingen
zijn opgenomen in
waarneming.nl.

soort	aantal	datum	bijzonderheden
Lepelaar	1	23/04	Oude Smeriggat
Tapuit	1	02/05	Rif
Wespendief	1	02/05	Rif Oost
Slechtvalk	2	01/05	EMP
Koperwiek	1	01/05	EMP Oost
Huiszwaluw	1	02/05	Rif Oost
Lepelaar	1	30/04	fouragerend op westelijk deel EMP
Lepelaar	1	02/05	fouragerend op NO-hoek EMP
Lepelaar	3	03/05	rustend tijdens HW op westerlijk deel EMP
Slechtvalk	2	03/05	vrouw in hokje op Baken, man buiten ervoor, circa 3 uur lang
Slechtvalk	2	05/05	vrouw zitten/plat zittend in hokje op Baken, man buiten boven, 5 uur lang
Bruine kiekendief	4	05/05	doortrek oost
Oeverzwaluw	1	05/05	doortrek oost
Boerenzwaluw	1000-den	05/05	doortrek oost
Huiszwaluw	1	05/05	doortrek oost
Vink	1	05/05	doortrek oost
Groenling	1	05/05	doortrek oost
Slechtvalk	1	06/05	rustend op Hiezel
Slechtvalk	1	07/05	langs huisje vliegend en op de Hiezel
Slechtvalk	1	08/05	jagend en verjagend op de Hiezel
Slechtvalk	1	09/05	zittend op het midden van de Hiezel
Slechtvalk	2	10/05	mannetje met HW jagend op de Hiezel en om 17.00 u op het Rif zittend op prooi, om 17.30 op baken bij de kist vrouwtje zat erin.
Slechtvalk	2	11/05	op het baken, jagend over de Hiezel en Engelsmanplaat
Boerenzwaluw	3	11/05	om het huisje van west naar oost
Slechtvalk	2	12/05	baken Hiezel
Boerenzwaluw	200	13/05	doortrek oost, minimaal 200
Slechtvalk	2	13/05	tp
Slechtvalk	2	15/05	tp
Boerenzwaluw	7	16/05	doortrek oost
Slechtvalk	2	16/05	tp, en jagend op Calidris spec
Zwarte stern	2	16/05	enkele minuten rondom Hiezel, daarna richting NO
Rotgans	1180	16/05	doortrek in de avonduren Oost
Rotgans	4900	17/05	doortrek in de avonduren Oost
Strandplevier	1	17/05	Rif oost
Boerenzwaluw	34	17/05	doortrek oost
Slechtvalk	2	17/05	spectaculaire gecombineerde jachtvluchten met uiteindelijk succes met 2 prooien
Regenwulp	3	18/05	tp
Boerenzwaluw	9	18/05	tp

Buizerd	1	19/05	Rif doortrek oost
Boerenzwaluw	29	19/05	doortrek oost
Rotgans	1	06/06	zwemmend langs huisje
Slechtvalk	2	18/06	op het baken, vrouwtje voor de kast
Middelste zaagbek	8	19/06	vliëgend r oost over OSG
Regenwulp	1	19/06	over plaat richting oost
Tjiftjaf	1	21/06	op werkschuit aannemer
Buizerd	1	21/06	ri west over hiezel, verstoring HVP
Middelste zaagbek	8	21/06	8 in OSG
Drieteenstrandloper	1	21/06	in aanspoelzone in zuiddeel kolonie rif
Blauwe reiger	1	21/06	ri west over Rif, verstoring HVP
Slechtvalk	1	21/06	west kant Rif, vers geslagen postduif later in de buurt gevonden
Strandplevier	1	22/06	Met twee pullen, oostkant Rif
Spreeuw	1	23/06	even op huisje
Regenwulp	1	23/06	op EMP
Slechtvalk	1	23/06	HVP op EMP onrust, ws ook SV, later zittend op Rif
Zilverplevier	30	23/06	ri W over EMP
Lepelaar	1	24/06	ri W over EMP
Wintertaling	1	24/06	man in Smerig gat
Witte Kwikstaart	1	24/06	ri NO over EMP

VERHUIZING NAAR NIEUWE WADWACHTPOST

Kleine zilverreiger	1	02/08	garnalenvangend in prieltje bij huisje
Kleine zilverreiger	1	02/08	vliëgend voorbij huis
Boerenzwaluw	1	06/08	ri O over Plaat
Buizerd	1	07/08	recht over huis ri. Rif en daarna West
Fuut		08/08	over Hiezel ri. ZO
Slechtvalk	1	08/08	vlak langs huis ri. Zuid. Veel vogels gaan op de wieden
Kleine jager	1	09/08	onder Rif langs ri. West, achterna gezeten door een groep kokmeeuwen
Lepelaar	30	10/08	op verschillende plekken bij Wierumerwad aan het foerageren
Lepelaar	14	13/08	zuidrand met HW
Kleine jager	1	13/08	plaat met HW
Slechtvalk	2	14/08	plaat met HW, een met prooi later door ander ex. Overgenomen
Zwarte zee-eend	14	14/08	N van Rif naar W
Witte kwikstaart	1	14/08	huis
Torenavalk	1	15/08	Richting W
Slechtvalk	1	15/08	met HW
Slechtvalk	2	16/08	Plaat met Hw
Slechtvalk	1	16/08	Rif met HW
Morinelplevier	1	16/08	Plaat met HW
Goudplevier	1	16/08	n West
Goudplevier	1	16/08	Rif
Tapuit	2	16/08	Rif
Buizerd	1	16/08	boven huis
Bontbekplevier	14	16/08	Rif met HW
Torenavalk	1	16/08	naar W
Bruine kiekendief	1 vr	17/08	Plaat

Slechtvalk	2	17/08	Rif
Zwarte zee-eend	40	17/08	naar W N van rif
Oeverloper	1	17/08	huis
Watersnip	2	17/08	naar West
Bruine kiekendief	1 vr	17/08	naar O
Torenavalk	6	17/08	Rif
Bontbekplevier	23	17/08	Rif met HW
Wintertaling	6	17/08	naar O
Blauwe reiger	2	17/08	naar O
Blauwe reiger	3	17/08	Rif
Regenwulp	1	17/08	plaat
Grote mantelmeeuw	120	17/08	Noordrif met LW
Grote stern	340	17/08	Noordrif met LW
Tapuit	1	17/08	Rif
Slechtvalk	2	18/08	Plaat
Regenwulp	2	18/08	Plaat
Torenavalk	2	18/08	Plaat
Tapuit	1	18/08	Plaat
Bontbekplevier	67	18/08	Plaat met HW
Zwarte ruiter	1	18/08	Plaat
Bruine kiekendief	2	18/08	naar O
Watersnip	1	18/08	Plaat
Tapuit	1	18/08	Rif
Tapuit	1	19/08	Plaat
Blauwe reiger	3	19/08	Plaat naar O
Slechtvalk	2	19/08	Plaat
Kluut	15	20/08	Plaat naar O
Slechtvalk	2	20/08	Plaat
Torenavalk	1	20/08	Plaat
Boerenzwaluw	3	20/08	Plaat
Lepelaar	8	21/08	plaat
Witte kwikstaart	1	23/08	Rif
Boerenzwaluw	2	23/08	Rif
Torenavalk	1	23/08	Plaat naar O
Slechtvalk	2	23/08	Plaat
Reuzenster	> 2	23/08	Plaat
Buizerd	1	24/08	Plaat
Bontbekplevier	1	24/08	Plaat
Middelste zaagbek	4	24/08	Westgat
Reuzenster	>2	24/08	Plaat
Boerenzwaluw	1	25/08	Plaat
Bruine kiekendief	1	25/08	Rif
Torenavalk	1	25/08	Rif
Lepelaar (dood)	1	25/08	Rif
Buizerd	1	25/08	Plaat
Reuzenster	> 2	25/08	Plaat
Zwarte stern	2	26/08	Smeriggat
Wilde eend	5	26/08	Smeriggat
Lepelaar	6	26/08	Plaat
Slechtvalk	1	26/08	Plaat
Steenloper	3	26/08	Plaat
Tapuit	2	28/08	huis

Gekraagde roodstaart	3	28/08	huis
Gele kwikstaart	1	28/08	huis
Fitis	1	28/08	huis
Slechtvalk	1	28/08	Plaat
Buizerd	2	28/08	over huis
Bruine kiekendief	1	28/08	over huis
Lepelaar	30	29/08	Plaat
Grote jager	1	29/08	langs huisje
Buizerd	1	29/08	huis
Bontbekplevier	35	29/08	Plaat
Steenloper	20	29/08	Plaat
Slechtvalk	1	29/08	Plaat
Dwergstern	30	29/08	Plaat
Blauwe kiekendief	1	30/08	Smeriggat
Boerenzwaluw	6	30/08	huis
Bruine kiekendief	1	30/08	huis
Witte kwikstaart	1	30/08	huis
Slechtvalk	1	30/08	plaat
Reuzenstern	3	31/08	Wierummerwad
Bruine kiekendief	1	01/09	Rif
idem	1	01/09	Rif
Grote stern	250	01/09	Smeriggat
Slechtvalk	1	01/09	Rif
Tapuit (♁)	1	04/09	huis
Slechtvalk	1	04/09	Rif
Witte kwikstaart	1	05/09	huis
Slechtvalk	2	05/09	Baken / later op HVP
Slechtvalk	1	05/09	Tijdens HVP/Hiezel
Tapuit	1	05/09	Hiezel
Tapuit	1	05/09	Huis
Fitis	2	06/09	Huis
Boerenzwaluw	4	06/09	over plaat
Gekraagde roodstaart	1	06/09	Rif
Slechtvalk	1	06/09	Rif
Slechtvalk	1	07/09	Plaat
Witte kwikstaart	1	07/09	Plaat
Gele kwikstaart	1	07/09	Huis
Boerenzwaluw	2	08/09	Plaat
Slechtvalk	2	08/09	Baken

Bijlage 5

Waarnemingen overige organismen Engelsmanplaat en Rif 2016

In onderstaande tabel zijn de waarnemingen van andere organismen dan vogels en zeehonden opgenomen. Alle waarnemingen zijn opgenomen in waarneming.nl.

Datum	Soort	Aantal	Orde
19/06	Bruinvis – <i>Phocaena phocaena</i>	1 (dood)	Mammalia
20/06	Zeepaddestoel – <i>Rhizostoma pulmo</i>	1	Cnidaria
24/06	Bruine Grasuil – <i>Rhyacia simulans</i>	1	Lepidoptera
25/06	Huismoeder – <i>Noctua pronuba</i>	1	Lepidoptera
26/06	Snorzweefvlieg – <i>Episyrus balteatus</i>	4	Diptera
26/06	Boogkommazweefvlieg – <i>Eupeodes lapponicus</i>	3	Diptera
26/06	Gewoon Platvoetje – <i>Platychyrys clypeatus</i>	1	Diptera
17/09	Bladpootrandwants – <i>Leptoglossus occidentalis</i>	1	Hemiptera
25/09	Hoornaar – <i>Vespa crabro</i>	2	Hymenoptera
25/09	Paardenbijter – <i>Aeshna mixta</i>	2	Odonata

Overzicht incidenten 2016

datum	begin	eind	HW	bron / beschrijving	WAAR	wat / aantallen	Mate van verstoring
14-09-16	11:00	11:15	9:12	Hoogwatervluchtplaats verstoord door ankermanoeuvre van rondvaartboot MS Noordster	Oost-Rif	30 eiders, 8 aalscholvers, 100 meeuw spec.	matig
13-09-16	11:00	11:30	8:10	Motor/zeiljacht (platbodem)	Engelsmanplaat, fouragegebied vogels	2 personen met loslopende hond van platbodem in SG gaan naar de plaat en pesten duizenden vogels op die aan het eind van de HVP aan het voerageren waren. Betreft 2000 meeuw spec, 1000 wulpen, 2000 drietenen, 3000 bontjes en 3000 steltloper spec. men veegt een hele baan van 1.5 km schoon.	ernstig
13-09-16	10:30	10:55	8:10	Motor/zeiljacht (catamaran) OZO	Oost-Rif	2 personen van catamaran OZO gaan met bijbootje het Rif op en verstoren 200 drietenen, 100 meeuw spec. aan zuidzijde en aan de noordzijde 300 zilvermeeuwen en een 10 tal grote mantelmeeuwen.	matig
11-09-16	14:15	14:30	17:35	Zeiljacht LANGGOEST	Oostpunt Oost-Rif	Zeilschip Langgoest meert aan op punt Oost-Rif 500 scholeksters, 600 drietenen 200 meeuw spec vliegen hierdoor naar de plaat.	ernstig
10-09-16	16:30	17:00	16:25	motorsloep	Hiezel	2 personen van motorsloep Bartje uit Sneek gingen de Hiezel op en pesten 7000 vogels aan de noordzijde op. Wadwacht door water er heengelopen en aangesproken en uitleg gegeven en van de plaat gestuurd.	zeer ernstig
10-09-16	13:40	13:50	16:25	Vissersschip de LO20 Zwarte Arend	Bultje van Glorie	Visserman Zwarte Arend Lauwersoog, LO20 vaart enkele keren doelbewust dicht langs de bank. Dit gebeurt vier keer. Hierdoor ontstaat veel onrust onder de honden en 60 gaan te water. Zwarte Arend is niet aan het vissen en na deze actie vaart het schip weg.	zeer ernstig
7-09-16	?	10:55??		open motorbootje 98-59-YF	Hiezel	Tijdens hoogwater twee mensen aan de wal op Hiezel	licht
7-9-2016	?	10:55	?	bron niet vermeld	Zuidplaatje	Zeehonden verstoord	licht
8-08-16	16:00	16:05	14:57	windsurfer	Oost-Rif	Windsurfer komt vanuit zuidelijk richting langs de Hiezel aan surfen, onder stormachtige condities. We zien de bui al hangen. De windsurfer gaat richting de oostpunt van het Rif en gaat daar aan land. De meeste vogels hebben zich gelukkig op het middelste gedeelte van het Rif gepositioneerd. Toch zoekt er nog een flinke groep vogels een goed heenkomen. We komen net terug van een wilde tocht met de Zodiac en zijn daardoor te laat om in te grijpen. De windsurfer houdt het ook al gauw voor gezien en surft weer terug richting het zuiden, waar we hem uit het oog verliezen. We weten dus niet waar hij vandaan komt.	ernstig
31-07-16	15:00	16:00	8:56	platbodem KORENSANT van Schiermonnikoog	Broedkolonie Rif	Broedvogels (10-tallen Noordse stern / Visdief. Vier vrouwen, afkomstig van de platbodem Korensant Schiermonnikoog, wandelden doodgemoedereerd en gezellig keuvelend, dwars door de kolonie Op het Rif. Dat er tientallen sterns luid alarmerend boven de dames vlogen, ontging hen volledig. Nadat wij ze staande hadden gehouden ging het grote smoezenboek open: Onduidelijke bordjes, de schipper had gezegd dat het was toegestaan etc.. De dames verzocht om de kolonie te verlaten. Makkend als kleine kinderen gingen ze daarmee akkoord. Schipper aangesproken. Ze waren zomaar een dagje varen vanuit Schier.	matig

datum	begin	eind	HW	bron / beschrijving	WAAR	wat / aantallen	Mate van verstoring
30-07-16	20:00	20:30	20:21	Zodiac 16-05-YD afkomstig van Schiermonnikoog. Drie personen picknicken	Hiezel, Hoogwatervluchtplaats Engelsmanplaat (geheel)	1200 wulpen, 200 kanoet, 200 bontjes. Drie mannen (20+) komen precies met hoogwater naar de Hiezel om daar sigaren te roken, bier te drinken en chinees te eten. Ze verstoren de complete HVP Plaat. Met het bootje van SBB er naar toe en aangesproken op hun gedrag. Het is allemaal smoezen en gezeur: "We dachten dat we met afgaand water al wel de Plaat op mochten" etc.. Uiteindelijk vertrekken de heren.	zeer ernstig
30-07-16	20:00	20:30	20:21	droogvaller die hond uitlaat.	Hiezel	Korte tijd later moeten Rob en Theo weer uitvaren. Een oude baas laat zich droogvallen op de Hiezel en laat z'n hond uit. Droogvallen mag. De hond uitlaten niet. Man gaat weer aan boord en wacht de periode van drie uur na hoog af, om vervolgens De Plaat te betreden. De verstoring van vogels door deze man was zeer beperkt aangezien de hele boel al door de drie Schiermonnikogers was weg gepest	licht, maar zie incident vlak daarvoor
26-06-16	13:45	14:30	14:35	Vier windsurfers	Hiezel	4 windsurfers zeilen heen en weer in de Zoutkamperlaag dicht langs Hiezel. HVP Eidereenden verkast naar het Rif. Meeuwen verplaatsen zich wat, maar groot deel blijft zitten.	matig
21-06-16	?	?	?	Replica van een kwak, 3 personen	Hiezel	drie mensen zwemmen naar de Hiezel, gaan zonnen en lopen een klein rondje. Ruim binnen 3 uur na HW. De mensen dachten dat het hier wél mag (maar niet op het Rif).	licht
18-05-16	15:00	?	?	Rondvaartboot Silverwind met circa 22 p. inclusief gids(!).	Oost-Rif oostpunt in dwergsternkolonie	De groep trok zich niets aan van de afpaling en banjerde rechtstreeks de dwergsternkolonie in. Zeker 300 meter en boog toen af naar zee. Gids was op de hoogte van de afpaling maar had niet opgelit enzo. excuses. Bemanning van MS Silverwind had de gids ook gebeld ("waar ben je nu mee bezig?") waarna de groep afboog naar zee.	zeer ernstig
15-05-16				Twee windsurfers	Hiezel	Tijdens Hoogwater. Zijn in Wierum (vaste wal) aangesproken door Bert (Waddenunit)	matig